

Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů Univerzity Karlovy – Úvod a shrnutí

Radim Ryška, Martin Zelenka, Martin Lepič a Jan Koucký

Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze

Praha 2012

Summary

The publication deals with Charles University in Prague graduates employability. The publication has six core chapters. The first part deals with the development of the number of students and graduates in various types of study, the transition between the cycles of study, foreign students, the social structure of the graduates and their employability. The second chapter deals with graduate's study period - the time devoted to the study, the focus of study program, the modes of teaching and learning, quality and conditions of the studies, quality of teachers and faculties and satisfaction with the choice of schools and of field of study. The third part deals with the period of transition from school to the labor market. It especially focuses on issues such as looking for the first job, qualification requirements for the first job, job security, income and the match between the field and level of study and field and level of the first job. The fourth chapter deals with similar subjects as the third part which concerns first job, only this time the focus are jobs performed by graduates after the first few years (mostly four or five) in the labor market. Above that it specifically concerns the area of professional success of graduates and the relationship between study characteristics and professional success. The fifth chapter deals with competencies in three dimensions: the first is the level which school provides for graduates, the second is how they perceive their own level, and third is what level is required in their jobs. Last, the sixth section analyzes the demand and supply of highly skilled labor with respect to the graduates of the Charles University.

Úvod

Cílem předkládané studie, kterou v roce 2012 zpracovalo Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty pro Rektorát Univerzity Karlovy v Praze, je přinést nové informace, analýzy a novou úroveň vhledu do pochopení průběhu vysokoškolského studia, přechodu ze školy na pracovní trh a uplatnění absolventů Univerzity Karlovy (UK) jako celku i jejich jednotlivých fakult.

Výzkumy přechodu a postavení absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocení získaného vzdělání potvrzují, že na trh práce vstupují velmi rozdílní absolventi vysokých škol, a rovněž odrážejí změnu ve funkcích vysokoškolského vzdělání. Například rozdíly mezi absolventy vycházely v minulosti především z jejich oborové různosti. *Masifikace* vysokoškolského vzdělávání však přinesla mnohem větší rozmanitost. Vysokoškolské vzdělávání dříve sloužilo k přípravě na poměrně úzce vymezenou skupinu povolání. V současné době je však absolventů několikanásobek, a ti tak samozřejmě vstupují do mnohem širšího a různorodějšího spektra povolání. Jsou to jednak tradiční vysokoškolská povolání (například lékaři, učitelé, právníci, architekti), dále nově vzniklá a rozvíjející se povolání pro vysokoškoláky (především v oblasti IT apod.) a také povolání, která dříve nebyla obsazována vysokoškoláky, ale vzhledem k měnícímu se obsahu práce se v nich vysokoškoláci uplatňují stále častěji (sociální práce apod.). Stále větší část absolventů také nastupuje na místa, kde vysokoškolské vzdělání skutečně není zapotřebí, ani není požadováno.

Je proto jenom přirozené, že jednotlivé vysoké školy, ale i orgány pověřené řízením vývoje vysokého školství se mnohem více zajímají, jak se absolventi uplatňují. Z pohledu Univerzity Karlovy v Praze, jako nejvýznamnější vysokoškolské instituce v České republice, je jednou z prioritních oblastí zájmu vědět, jak jsou na tom v měnícím se kontextu její absolventi. Zda respektive do jaké míry ve srovnání s ostatními vysokými školami či srovnatelnými fakultami vstupují absolventi Univerzity Karlovy skutečně do povolání, na která jsou připravováni, do kvalifikačně náročných profesí. Otázkou také je, jak se proměňuje vzdělávání poskytované studentům Univerzity Karlovy z hlediska hodnocení jejich absolventů v kontextu hlavních trendů na trhu práce a faktorů uplatnitelnosti absolventů.

Podstatné ovšem je i to jak je vnímají zaměstnavatelé. Výzkumy ale i různé expertní diskuse totiž ukazují, že představy zaměstnavatelů, jiných odborníků a akademické sféry se mohou i významně lišit. Odborníci a akademici mají mnohem vyhraněnější, hlubší a podrobnější představy o nezbytném obsahu některých vysokoškolských programů studia, kurzů nebo oborů, zatímco zaměstnavatelé vnímají obsah vysokoškolské přípravy z poněkud širšího hlediska. Ve vzájemném vztahu zaměstnavatelů a vysokých škol se například objevují následující tři tendence a je důležité vědět, do jaké míry se prosazují u absolventů každé konkrétní vysoké školy.

Zprvė jakou skutečnou výhodu získávají absolventi Univerzity Karlovy díky tomu, že část zaměstnavatelů dá na jméno a prestiž vysokoškolské instituce, kterou absolvent ukončil, a to bez ohledu na výrazné změny a posuny v kvalitě, obsahu vzdělání a zaměření některých škol.

Zadruhé zda a do jaké míry UK cíleně podporuje konkurenceschopnost svých absolventů tím (jako některé jiné školy), že jim zajišťuje přímou profesní zkušenost (praxe, návštěvy pracovišť

apod.), poskytuje jim pracovní zkušenosti (např. prostřednictvím řešení projektů) nebo rozvíjí jejich dovednosti řešit problémy v průběhu přednášek a seminářů. A také jak jsou na tom absolventi UK ve srovnání s těmi vysokými školami, které studentům poskytují kurzy z oblasti strategií hledání zaměstnání, profesního poradenství nebo samy hrají aktivní roli v umisťování svých absolventů.

Třetí tendence ve vztahu zaměstnavatelů a vysokých škol se projevuje v tom, že ve vysokoškolském vzdělávání nastává významný posun od zprostředkovávání znalostí směrem k většímu důrazu na socializaci absolventů obecně, na jejich celkový osobnostní rozvoj, komunikační dovednosti či například schopnost spolupracovat. Uvádí se přitom, že právě pro systematickou realizaci takto zaměřené přípravy jsou vysoké školy hůře připraveny než k naplňování tradiční kognitivní funkce akademického vyučování. Otázkou i v tomto případě je, jak se to projevuje u absolventů UK a jak je na tom UK ve srovnání s ostatními školami z hlediska výsledků provedených výzkumů.

Studie je po úvodním shrnutí jejího obsahu, v němž jsou představena některá vybraná zjištění, rozdělena do čtyř hlavních částí.

V **první** části jsou na pozadí a v kontextu rozvoje vysokého školství v České republice a v Evropě představeny hlavní charakteristiky a údaje o absolventech Univerzity Karlovy po roce 1990, analýzy se pak zaměřují především na období mezi roky 2003 a 2011. Jsou sledovány celkové trendy hlavních strukturních charakteristik (zejména srovnání vývoje struktury a počtu studentů a absolventů v jednotlivých typech studia a přechodu mezi bakalářskými, magisterskými a doktorskými cykly studia na Univerzitě Karlově a ostatních vysokých školách. Analyzována je také situace cizinců studujících a absolvujících české vysoké školy a nezaměstnanosti čerstvých absolventů, a ty jsou srovnávány s jinými vysokými školami v České republice. Tato část se zabývá také nerovnostmi v přístupu ke vzdělání a sociálním zázemím absolventů UK a ostatních vysokých škol. Ukazuje tak mimo jiné jaké měli rodiče absolventů Univerzity Karlovy vzdělání a povolání a zdali se v tomto ohledu liší od rodičů absolventů ostatních škol.

Druhá část se zaměřuje na uplatnění absolventů Univerzity Karlovy na trhu práce a především na směřování absolventů do hlavních profesních klastrů. Ukazuje, jaké jsou ve vztahu k trhu práce vybrané charakteristiky absolventů a absolvovaného studia. Tato část se zabývá přechodem absolventů na trh práce a tím, jaké jsou charakteristiky práce, kterou absolventi získávají po několika prvních letech na pracovním trhu. Jsou zde také vysvětleny hlavní body metodologie tvorby profesních klastrů a srovnání rozdělení absolventů UK a jiných vysokých škol do těchto profesních klastrů. Srovnání je prováděno rovněž na úrovni fakult a oborů studia a důraz ve srovnání je kladen na charakteristiky jako kvalifikační náročnost obsazovaných míst, platy, využití získaného vzdělání a kompetence. Porovnávány jsou i charakteristiky hodnocení získaného vzdělání a přechodu na trh práce po ukončení studia.

Třetí část studie se zaměřuje na otázky poptávky a nabídky vysoce kvalifikované pracovní síly a ukazuje předpokládaný vývoj jednotlivých skupin povolání (profesních klastrů), včetně projekce do roku 2020, a to v České republice i v dalších evropských zemích. Tato část ukazuje také

v obdobném srovnání s evropskými zeměmi vývoj vzdělanostní úrovně dospělé populace a pracovní síly do roku 2020.

1 Shrnutí

STUDENTI A ABSOLVENTI

Počet studentů na Univerzitě Karlově rostl ve srovnání s celkovou dynamikou v České republice mezi roky 2003 až 2011 poměrně mírně, meziročně asi o 1 až 5 % (v letech 2003-2011 na UK v průměru o necelá 3 % ročně, zatímco v celé ČR to bylo v průměru o více jak 6 % ročně). Počet všech zapsaných studií se za 9 let zvýšil asi o 10 tisíc na 53 tisíc v roce 2011.

Co se však změnilo výrazně, je poměr studujících mezi bakalářskými a magisterskými programy. Vezmeme-li srovnání let 2003 a 2011, změnil se podíl studentů v bakalářském studiu na Univerzitě Karlově ze 17 % na 38 % (v celé ČR z 36 na 62 %), v dlouhém magisterském studiu z 64 na 31 % (v celé ČR z 50 na 9 %), v navazujícím magisterském studiu ze 4 na 16 % (v celé ČR z 6 na 22,5 %) a v doktorském studiu zůstal přibližně na 15 % (v celé ČR došlo k poklesu z 8 na 6,5 %). Univerzita Karlova je tedy charakteristická vysokým důrazem na doktorské studium (vyšší podíl má v ČR pouze VŠCHT Praha). Na mnoha školách byly změny v těchto poměrech vyvolané postupným zaváděním strukturovaného studia (v rámci boloňského procesu) ještě výraznější než na UK. Je to především důsledkem toho, že na UK zůstala zachována řada dlouhých magisterských programů lékařských (a také právnických) studií, které se na bakalářský a magisterský stupeň nedělí a v celku univerzity představují výraznou část. Odpovídající změny pak s jistým zpožděním nastaly také ve struktuře absolventů.

Univerzita Karlova se od ostatních vysokých škol příliš neliší podílem absolventů bakalářského studia, kteří na ní pokračují v navazujícím magisterském studiu. Mezi roky 2003 až 2011 tento podíl do určité míry kolísal: v roce 2003 zůstalo na UK 79 % bakalářů, nejvíce pokračujících bylo v roce 2006: 89 %, a dále podíl postupně klesal na 84,5 % v roce 2011. Absolventi bakalářského studia na UK, kteří po jeho ukončení pokračují na jiné škole (v průměru jde o necelých 15 %, což je ve srovnání s jinými školami průměrná hodnota), si nejčastěji vybrali MU Brno, ČZU Praha, ČVUT Praha a JU České Budějovice. Opačným směrem (tedy absolventi bakalářského studia z jiné školy pokračující v navazujícím magisterském studiu na UK) proudí na UK zhruba dalších 25 % (celostátně jde o 17 %) z nichž nejvíce je bakalářů ze ZU Plzeň, UJEP Ústí nad Labem, UHK v Hradci Králové, JU České Budějovice a MU Brno.

Vysoký podíl absolventů magisterského studia, kteří se rozhodli pro doktorské studium, zůstává na UK, neboť pouze 10 % z nich si zvolilo jinou školu než UK. Když už se rozhodli pro doktorské studium na jiné škole, šlo především o MU Brno, ČVUT Praha, UJEP Ústí nad Labem a VŠE Praha. V opačném směru však přišlo studovat doktorské programy na UK 15 % nových studentů (oproti celostátnímu průměru 14 %), především z MU Brno, UP Olomouc, ZU Plzeň a JU Budějovice.

Při fakultním pohledu zůstávají na některé z fakult Univerzity Karlovy v magisterském studiu především absolventi bakalářského studia MFF, PřF, FTVS, FKT a FaF¹. Na druhé straně na fakultách FHS, FF a FTVS studuje navazující magisterské studium nejvyšší podíl studentů, kteří získali bakalářský titul na jiné fakultě (ať už UK či jiné školy).

U doktorského studia na Univerzitě Karlově nejčastěji zůstávají absolventi 2.LF, 1.LF a FET. Nejčastěji v rámci UK mění fakultu absolventi tří lékařských fakult (3.LF, 2.LF, LFP) a také HTF a FaF. Naopak zdaleka nejčastěji na stejné fakultě zůstávali a zároveň i nejméně často na jinou fakultu UK odcházeli absolventi PF. Pro PF je současně také charakteristické, že spolu ještě s FHS a PedF na ní velkou část studentů doktorského studia tvoří absolventi jiných škol než z Univerzity Karlovy (25 %).

Podíl studujících ze Slovenska se na UK dlouhodobě pohybuje kolem 6 % ze všech studentů UK, z ostatních zemí se podíl zvyšoval především do roku 2006 (na 7,5 %), poté kolísá kolem 7 %. Na MU Brno tvoří podíl studujících ze Slovenska 12,5 % (vysoký nárůst oproti 3,9 % v roce 2003), naopak z jiných zemí se jedná o pouhé 2,3 % (nárůst z 1,1 % v roce 2003). Vyšší podíly studujících z ostatních zemí (kromě Slovenska) než na UK jsou na VFU (10,6 %, nárůst z 0,6 % v roce 2003), VŠCHT 9,5 % (nárůst z 1,5 % v roce 2003), a dále na AMU a VŠUP. Nejčastějšími cizinci (neuvažujeme-li Slovensko) na lékařských fakultách UK jsou především studenti z Velké Británie, Portugalska, Řecka, Norska, Malajsie, Kypru a Izraele. Na jiných než lékařských fakultách UK to jsou studenti z republik bývalého Sovětského svazu – Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu a Běloruska.

NEROVNOSTI

Celkový vývoj nerovností v přístupu k vysokoškolskému vzdělání po 2. světové válce byl v České republice značně nerovnoměrný. V 50. letech byla úroveň nerovností v evropském kontextu výrazně podprůměrná, avšak již v 60. letech nerovnosti rostly a dosáhly úrovně blízké evropskému průměru. Výrazný pokles nastal opět v průběhu 70. let a v osmdesátých letech se nerovnosti znovu zvýšily, tentokrát nad úroveň evropského průměru, a v mírném růstu pokračovaly i v 90. letech. Po roce 2000 se nerovnosti v přístupu k terciárnímu vzdělání v České republice opět snížily pod úroveň evropského průměru.

Mladí lidé s rodiči, kde alespoň jeden z nich měl vysokou školu, mají téměř osmkrát větší pravděpodobnost absolvovat terciární vzdělávání, než ti s rodiči se střední školou bez maturity a takřka třikrát větší než mladí lidé, jejichž rodiče měli nejvýše střední školu s maturitou. Výrazné rozdíly v přístupu k různým stupňům vysokoškolského vzdělání potvrdilo i poslední šetření REFLEX zaměřené na absolventy vysokých škol. Alespoň jednoho rodiče s vysokoškolským titulem má 31 % bakalářů, 43 % magistrů a 55 % doktorů. Obdobně výrazné rozdíly se projevily i v případě sociálního statusu a kvalifikační náročnosti povolání rodičů.

Zkoumání sociálního zázemí absolventů UK ukazuje, že jejich rodiče jsou v porovnání s absolventy jiných vysokých škol velmi nadprůměrně vzdělaní a také pracují na vysoce nadprůměrně kvalifikačně náročných místech. Absolventi Univerzity Karlovy v tom však nejsou

¹ Zkratky fakult UK viz Tabulkové přílohy – příloha 11: použité zkratky

výjimeční – podobně na tom jsou také absolventi dalších pěti vysokých škol: vedle UK také pražských VŠE, ČVUT a VŠCHT a brněnských VFU a MU. Další analýzy prokázaly silný pozitivní vztah mezi vzděláním a zejména povoláním rodičů a absolvováním Univerzity Karlovy a to bez ohledu na ostatní zkoumané charakteristiky. Jinak řečeno, u absolventů Univerzity Karlovy je významně pravděpodobnější než u absolventů většiny ostatních škol, že jejich rodiče mají vysokoškolské vzdělání a že pracují na místech vysokoškolské vzdělání vyžadující. Absolventi Univerzity Karlovy také vysoce nadprůměrně často jako střední školu ukončili gymnázium. Navíc jde převážně o nejúspěšnější studenty středních škol, přičemž toto platí zejména pro ty, kteří žili během středoškolského studia mimo Prahu. U Pražanů, kterých je v rámci srovnání mezi jednotlivými kraji mezi absolventy Univerzity Karlovy samozřejmě nejvíce, má úspěšnost na střední škole již menší význam.

HODNOCENÍ STUDIA

Zpětné hodnocení studia absolventy je vyjádřeno syntetickou charakteristikou „Podmínky studia“, která vznikla ze šesti dílčích ukazatelů. Dalšími charakteristikami pak jsou „Podíl velmi kvalitních vyučujících“, „Kvalita fakulty“ a „Opakování studia na stejné škole“. Ty pak společně tvoří charakteristiku celkového hodnocení studia.

Charakteristika „Podmínky studia“ zahrnuje šest ukazatelů, z nichž nejvýše hodnoceným je „Kontaktní prostředí“. Absolventi tak hodnotí dobrou úroveň komunikačního prostředí na Univerzitě Karlově, které je s výjimkou PF ve srovnání s fakultami ostatních škol hodnoceno výrazně nadprůměrně na všech fakultách UK. Dalšími dvěma jen o něco méně pozitivně hodnocenými jsou „Systém a organizace studia“ a „Odborná a didaktická část výuky“. Systém a organizace studia je hodnocen jen o něco hůře než míra kontaktního prostředí: hodnocení je u všech fakult nadprůměrné a hodnocení je mezi fakultami vyrovnanější. O poznání hůře, i když stále nadprůměrně, je hodnocena odborná a didaktická část výuky. Výrazně nadprůměrné je hodnocení pouze v případě MFF a LFHK, u ostatních fakult je hodnocení více či méně nadprůměrné.

Ostatní tři ze šesti ukazatelů charakteristiky „Podmínky studia“ pak již celkově (tedy u všech fakult UK) nadprůměrně hodnoceny nejsou a projevují se u nich již zřejmé rozdíly mezi fakultami. Jako nejhůře je hodnocena výuka cizích jazyků, která je v podstatě lépe hodnocena u humanitních a hůře u lékařských fakult. Spokojenost nepanuje s touto částí výuky ani u PF, PedF a PřF. Naopak vyšší míra spokojenosti panuje u MFF, jejíž absolventi jsou společně s FSV relativně nejvíce spokojeni – avšak i jejich hodnocení je jen mírně nad průměrným hodnocením. Velmi podobná je celková (ne)spokojenost s praktickou částí výuky, a to včetně hodnocení absolventů lékařských fakult; ukazuje se, že ani oni nepovažují míru získaných praktických zkušeností či dovedností za dostatečnou. Týká se to v podstatě plošně absolventů všech fakult, protože ani nejlepší hodnocení u pěti nejlepších fakult v tomto ohledu nijak výrazně nepřesahuje průměrné hodnocení u praktické části vyučování. Posledním hodnoceným ukazatelem je možnost kombinace studia s jinými aktivitami, které je za celou UK sice mírně podprůměrné, avšak nejvýrazněji se v něm projevuje rozdíl mezi lékařskými a ostatními fakultami. Absolventi

lékařských fakult poukazují na to, že kombinovat studium lékařských oborů s jinými aktivitami v podstatě není příliš možné.

Kvalitní vyučující jsou klíčoví pro funkci celého vzdělávacího procesu, což se odráží především ve vztahu mezi kvalitou odborné a didaktické části výuky a kvalitou vyučujících. Rozdíly se projevují například v hodnocení kvality vyučujících na pražských a mimopražských lékařských fakultách, neboť u mimopražských dopadá hodnocení znatelně lépe. Jako u mnoha jiných charakteristik nejlepší hodnocení získali vyučující na MFF, jen o něco nižší vyučující na LFP. Na druhé straně jen něco přes polovinu velmi kvalitních vyučujících je dle mínění absolventů na PF, HTF, PŘF, PedF a 2.LF. S vnímáním kvality vyučujících do jisté míry souvisí také vnímání kvality fakulty ve vztahu k ostatním školám, respektive fakultám. Zajímavý paradox se objevuje u LFP, jejíž absolventi vnímají velice pozitivně kvalitu vyučujících, avšak ne již tak dobře kvalitu fakulty, podobné je to také u absolventů FTVS. Nejméně příznivé hodnocení mají podle absolventů FTVS, PedF a HTF.

S oběma předchozími charakteristikami, tedy s podílem velmi kvalitních vyučujících a kvalitou fakulty, pak souvisí i to, nakolik by absolventi opakovali studium na stejné škole/fakultě, což je možné považovat za určitou integrální charakteristiku hodnocení studia. Výrazněji se od ostatních fakult odlišují především 1.LF a FTVS, u nichž by čtyři z deseti absolventů volili jinou fakultu. Na zcela opačném konci je MFF, u níž by jen čtyři absolventi ze sta neopakovali studium na MFF. Velmi kladně se k opakování studia stavějí také absolventi plzeňské lékařské fakulty UK a také absolventi Filozofické fakulty. Přibližně osm absolventů z deseti by opakovalo svá studia ještě na FSV, FaF a LFHK.

Přiřadíme-li každé ze čtyř hlavních hodnocených charakteristik (Podmínky studia, Kvalita učitelů, Kvalita fakulty, Opakování studia) hodnoty 1, 0 nebo -1 podle toho, je-li jejich hodnota dané charakteristiky fakulty v rozdělení hodnot všech fakult UK nadprůměrná, průměrná nebo podprůměrná, získáme celkové hodnocení této části, v níž je zpracováno hodnocení studia ze strany absolventů. Všechny hodnoty nadprůměrné jsou pouze u MFF, která se tak mezi fakultami UK zřetelně vyděluje. Díky hodnotám MFF jsou průměrné hodnoty vychýleny tak, že se ostatní fakulty často dostávají do skupiny průměrných a podprůměrných hodnot. MFF tak můžeme přiřadit výrazně nadprůměrné hodnocení, průměrné hodnocení fakultám LFHK, FF, LFP a FSV, podprůměrné FaF, PŘF, 3.LF, PF a HTF a v poslední skupině výrazně podprůměrného hodnocení fakulty 1.LF, 2.LF, PedF a FTVS.

PŘECHOD NA PRACOVNÍ TRH

Z pohledu vstupu absolventů na pracovní trh je znovu hodnocen studijní obor, tentokrát však ne v dimenzích převážně akademických charakteristik, ale z pohledu jeho přínosu pro uplatnění v zaměstnání, respektive pro osobní rozvoj. Do hodnocení vstupuje ovšem také příjem v prvním zaměstnání, kvalifikační náročnost prvního zaměstnání a posouzení, nakolik vystudovaný obor odpovídá požadavkům prvního pracovního místa absolventa. Rovněž v této části se tedy skládá šest ukazatelů do jedné „Charakteristiky studijního oboru“.

Nejhůře ze všech ukazatelů je hodnocen rozvoj podnikatelských schopností. Jako jediný z šesti uvedených je hodnocen výrazně podprůměrně u všech fakult UK. Mezi fakultami přitom není až tak výrazný rozdíl, nejhůře je rozvoj podnikatelských schopností hodnocen absolventy LFP a 3.LF. Mezi ostatními ukazateli jsou již mnohem větší rozdíly, ačkoli celkové průměry jsou u nich za celou UK docela podobné. Dva ukazatele jsou v průměru hodnoceny o něco lépe než ostatní: studijní obor byl dobrým základem pro další učení v práci a byl dobrým základem pro osobní rozvoj. Ve srovnání je absolutně nejvyšší hodnocení ukazatele „dobrý základ pro učení v práci“. Na pětistupňové stupnici získala nejvyšší hodnocení od svých absolventů LFHK (4,5), dále 3.LF a MFF (4,2). Nejnižší hodnocení dali své fakultě absolventi HTF (3,3), což je stále nad průměrnou hodnotou, ale výrazně méně než u výše jmenovaných. U hodnocení absolventů HTF je zřetelný rozpor mezi hodnocením, které je vztaženo k vykonávané práci, a hodnocením studijního oboru jako přínosu pro osobní rozvoj. Zatímco všechny ukazatele vztažené k vykonávané práci vycházejí jako podprůměrné (s výjimkou všeobecně vysokého ukazatele „dobrého základu pro další učení“), výsledky ukazatele „dobrý základ pro osobní rozvoj“ patří mezi fakultami k nejlepším. Vysoké hodnocení přínosu vzdělání pro osobní rozvoj vyjádřili rovněž absolventi FF a MFF.

Pracovní příjem je ukazatel, který je do značné míry závislý na povolání a tedy i oboru studia, které proto do značné míry determinuje rozdělení fakult podle průměrného příjmu absolventů. Vzhledem k možnosti srovnání více lékařských a více humanitně založených fakult je však vidět, že se i v rámci těchto skupin fakult projevují poměrně značné rozdíly. Mezi LFHK a 3.LF je rozdíl v příjmu v prvním zaměstnání vyšší než 4 tisíce Kč. Mezi humanitními obory jsou rovněž velké rozdíly. Souvisí to však opět s profesemi, do nichž absolventi nastupují. Zatímco absolventi FSV mají průměrný příjem v prvním zaměstnání po absolvování studia 27 tis. Kč, u absolventů FF je to 18,5 tisíce Kč. Příjem absolventů FSV patří společně s MFF k vůbec nejvyšším mezi fakultami UK. Nejnižšího průměrného pracovního příjmu dosahují absolventi HTF (15,4 tis. Kč).

Dalším ukazatelem je vhodnost vystudovaného oboru (odpovědi absolventů na otázku: jaký obor studia považují za nejvhodnější pro práci, kterou vykonávali ve svém první práci?). Dělení fakult je v tomto případě ovlivněné především zaměřením studia na určitá povolání (které absolventi v naprosté většině skutečně vykonávají) a jeho profesní vyhraněností v případě lékařských fakult a fakulty právnické. Mezi 94 % až 100 % absolventů těchto fakult pracuje na místech, kde potřebují výhradně vystudovaný nebo vystudovaný či příbuzný obor. S 86 % jsou této skupině nejbližší absolventi MFF. Následují PedF (80 %), PŘF a FSV (78 %) a další. Na posledních dvou místech jsou absolventi HTF (65 %) a FTVS (68 %) – u nichž tedy třetina absolventů nenašla první práci ve svém nebo příbuzném oboru.

Míru kvalifikační náročnosti pracovní pozice je možné stanovit pomocí Mezinárodního indexu socio-ekonomického statusu povolání, tzv. ISEI². Lékaři a právníci dosahují v této klasifikaci jedné z nejvyšších hodnot, tomu odpovídá i postavení lékařských fakult a fakulty právnické – k tomu se přičítá i výsledek minulého odstavce – tedy že absolventi těchto dvou skupin fakult pracují ve

² Jedná se o kontinuální míru sloužící k měření sociálního postavení jednotlivce na základě jeho zaměstnání. Index ISEI je zkonstruován pro Mezinárodní standardní klasifikaci povolání ISCO (zahrnující celkem 271 skupin povolání), založené na profesi a kvalifikační náročnosti práce. ISEI nepracuje s prestiží zaměstnání, zajímá ho pouze vztah mezi vzděláním respondenta, zaměstnáním a z něj pocházejícím příjmem. Index ISEI se pohybuje mezi hodnotami 10 až 90.

vysoké míře v profesích odpovídajících vystudovanému oboru studia. Rozdíl je však patrný i mezi lékařskými fakultami, a odstup je zde zřejmý v případě FaF. Stejně jako u ukazatele vhodnosti vystudovaného oboru za těmito skupinami fakult následuje MFF, která je v tomto případě těsně následována PŘF. Nejnížší průměrné hodnoty ISEI dosahují opět absolventi HTF a FTVS.

Celkové hodnocení přechodu absolventů ze školy na trh práce, opět získáme tak, že každému ze čtyř zkoumaných ukazatelů (charakteristika studijního oboru, příjem, vhodnost oboru, ISEI) přiřadíme hodnoty 1, 0 nebo -1 podle toho, je-li jejich hodnota daného ukazatele fakulty v rámci všech fakult UK nadprůměrná, průměrná nebo podprůměrná. Je zřejmé, že orientace právnické a lékařských fakult na specifickou skupinu povolání se také v celku těchto ukazatelů projevuje, což ovlivňuje i celkové hodnocení přechodu ze vzdělávání na trh práce. Mezi lékařskými fakultami se vyjímá LFHK, jejíž hodnoty patří u všech ukazatelů kromě příjmu do nadprůměrné skupiny. U ostatních lékařských fakult patří příjmy v prvním zaměstnání do podprůměrné skupiny a především proto se také souhrnný ukazatel přechodu ze vzdělávání do praxe u nich řadí (na rozdíl od LFHK) jen do průměru mezi fakultami. Lékařské fakulty tak v celkovém hodnocení těží především z nadprůměrných hodnot kvalifikační náročnosti (ISEI) lékařských profesí a blízkého vztahu vystudovaného oboru a vykonávané profese. Podobně je na tom PF. Z ostatních fakult je to pouze MFF, jejíž celkové hodnocení je srovnatelné s výše jmenovanou skupinou lékařských a právnické fakulty. MFF však na rozdíl od nich těží především z nadprůměrného hodnocení vazby studijního oboru k první práci absolventa a z nadprůměrného příjmu. Ze všech fakult UK v této skupině hodnocení dosahují nejhorších hodnot FF, HTF a FTVS, u nichž se hodnoty všech ukazatelů přechodu ze vzdělávání do praxe řadí do průměru v rámci UK.

POSTAVENÍ NA TRHU PRÁCE

V této části hodnotíme situaci absolventů fakult na trhu práce po několika prvních letech po ukončení vzdělávání. Hodnocení je složeno z pěti faktorů: Míra využití znalostí a dovedností v zaměstnání, Příjem, Kvalifikační náročnost práce (ISEI) Spokojenost s prací a Podíl osob pracujících v profesích skupiny ISCO 1, 2 a 3.

Faktor míra využití znalostí a dovedností ukazuje, nakolik jsou v současném zaměstnání absolventů využity znalosti a dovednosti absolventů. Výpovědi jsou s určitými výjimkami blízké tomu, nakolik je zaměstnání blízké vystudovanému oboru. V tomto hodnocení se ke skupině lékařských a právnické fakulty místo MFF řadí PedF; jejich absolventi hodnotí využití znalostí a dovedností výrazně lépe než ostatní, tj. opět se jedná o fakulty, u nichž je skupina profesí, do nichž vstupují výrazněji spjatá se studovanými obory. Hodnoty se pohybují mezi 1 (vůbec nejsou využívány) a 5 (využívány ve velké míře), což ukazuje, že v průměru absolventi všech fakult využívají svých znalostí nadprůměrně, ovšem v případě především HTF je to jen mírně nad průměrným hodnocením.

V příjmech po několika prvních letech na trhu práce dochází k jasnějšímu rozdělení fakult. Na prvním místě ke změně nedochází, obsazují ho jako v prvním zaměstnání absolventi MFF. Společné první místo však opouští absolventi FSV, u nichž není dynamika růstu příjmu taková. Naopak absolventi PF se dostávají mezi nejlépe placené. Kolem průměru s dosti velkými

odchylkami se pohybují příjmy lékařských fakult. Na dně příjmů jsou v průměru absolventi PedF, PŘF a HTF.

Index kvalifikační náročnosti profese (ISEI) v případě některých fakult mezi prvním a současným zaměstnáním jejich absolventů vzrostl, u některých i mírně poklesl. Největší nárůst složitosti profese zaznamenali absolventi PedF, a také u HTF a FTVS – u těchto dvou byl index nejnižší u prvního zaměstnání.

Faktor spokojenosti s prací patří mezi nejdůležitější. Integrují se do něho totiž nejrůznější, i protichůdné vlivy a sčítají se do celkového vnímání, jak člověk profesi hodnotí. Tak nejvyšší míru spokojenosti vykazují absolventi FTVS, ačkoli v mnoha jiných faktorech jejich hodnoty k nejvyšším nepatří. Obecně, a také v jejich případě se však ukazuje zřejmá souvislost s faktorem využití svých znalostí a dovedností v práci. Obdobně vysokou úroveň hodnocení spokojenosti se svojí prací projevují absolventi LFP a MFF. K nadprůměrně spokojeným patří tak absolventi PF a PedF. Naopak k nejméně spokojeným patří absolventi PŘF, 1.LF a 3.LF.

V profesích skupin ISCO 1, 2 a 3 (tedy v profesích odpovídajících terciární úrovni vzdělání) pracují všichni nebo téměř absolventi lékařských fakult, PedF, MFF a PF. V těchto skupinách profesí pracuje mezi 86 a 88 % absolventů FSV, FF a PŘF. Nejméně pak (79 %) absolventů HTF – což znamená, že každý pátý absolvent HTF nepracuje na pozici určené vysokoškolákům. Tento faktor je velice důležitý, protože v podstatě ukazuje, zda si absolventi – i když možná ne přesně ve svém oboru – dokážou nalézt zaměstnání odpovídající dosažené úrovni vysokoškolského vzdělání.

Celkové hodnocení (opět získané jako u minulých dvou skupin faktorů) tak ve shodě s minulými odstavci ukazuje na dobrou pozici absolventů lékařských fakult, PF a MFF. PF spadá hodnocením všech faktorů do skupiny nadprůměrného hodnocení ve srovnání fakult UK. U lékařských fakult (kromě plzeňské) nastává hlavní rozpor v jejich celkové dobré situaci na trhu práce, ale podprůměrné spokojenosti se svojí prací. Do skupiny průměrného hodnocení postavení na trhu práce je pak možné zařadit PedF, FTVS a FSV. Na rozhraní průměrného a podprůměrného hodnocení se nachází FF a zcela nejhorší charakteristiky postavení absolventů na pracovním trhu vykazují absolventi HTF a PŘF.

KOMPETENCE

V poslední části se zaměříme na souhrnné charakteristiky kompetencí. Pro přehlednost celkového hodnocení se zaměříme pouze na celkovou úroveň tří skupin kompetencí – kompetencí získaných studiem, vlastní úroveň kompetencí absolventů a úroveň požadovanou v současném zaměstnání. Jen pro připomenutí – přesnější popis je uveden v kapitole o kompetencích – ve všech jmenovaných skupinách absolventi hodnotili baterii 24 kompetencí, které byly pro účely analýz na základě faktorové analýzy sloučeny do 5 hlavních skupin kompetencí: Kompetence společensko-komunikační, Intelektuální, Kompetence profesní odbornosti, Technické/Matematické a Mezinárodní.

V hodnocení úrovně kompetencí, na jaké absolventy připravila škola, jsou mezi fakultami UK největší rozdíly. Mezi hodnotou MFF (35,9) – zřetelně nejvyšší – a PF (22,5: hodnota nejnižší) je

rozdíl 13,4. Zatímco u hodnocení vlastní úrovně i úrovně požadované v zaměstnání jsou rozdíly mnohem menší (4,6, resp. 4,4).

Z hlediska posuzování oblasti vzdělávání je však právě rozdíl v hodnocení přípravy na škole nejzajímavější. Nutno však říci, že kdybychom ze souboru odstranili nejvyšší hodnotu MFF a nejnižší hodnotu PF, rozdíl mezi fakultami by se výrazně snížil (z uvedené hodnoty 13,4 na 6,4). Hodnocení absolventů PF je celkově posazeno níže, ve všech pěti jmenovaných skupinách kompetencí spadá hodnocení absolventů PF ve srovnání fakult UK do podprůměrné skupiny (přitom nejlépe hodnotí přípravu ze strany školy ve skupině Kompetencí profesní odbornosti – mírně nadprůměrně, skupinu Intelektuálních kompetencí hodnotí průměrně, a ostatní skupiny: Kompetence společensko-komunikační, Technické/Matematické a Mezinárodní hodnotí podprůměrně). Nízká úroveň v případě 1.LF ve srovnání s poměrně podobnou úrovní ostatních lékařských fakult je dána především nízkými hodnoceními absolventů u skupiny Technických/Matematických a Mezinárodních kompetencí. S odstupem za MFF se tedy nejlepšího hodnocení dostává FSV, FF, PedF a LFHK.

Ve vlastní úrovni kompetencí hodnotí absolventi to, jak úroveň dané kompetence skutečně vnímají u sebe. Nejvýše se v průměru UK absolventi hodnotí v oblasti Intelektuálních kompetencí (7,6 na stupnici 1 až 10), o něco méně v oblasti Společensko-komunikačních kompetencí (7,2), dále následuje skupina Mezinárodních kompetencí (6,8), Profesní odbornosti (6,7) a s větším odstupem Technické/Matematické (6,1). Absolventi MFF se v průměru hodnotí nejlépe v průměru absolventů ostatních fakult UK ve skupině Kompetencí profesní odbornosti a skupině Technických/Matematických kompetencí. Přes nejhorší vlastní hodnocení skupiny Společensko-komunikačních kompetencí je jejich celková hodnota nejvyšší, i když vůbec ne s takovým odstupem jako u úrovně kompetencí, na jaké absolventy připravila škola. Následují FSV, PedF a FF. Především díky nízkému hodnocení vlastní úrovně Mezinárodních a Intelektuálních kompetencí (ve srovnání s absolventy ostatních fakult UK) je celkově nejnižší úroveň hodnocení u absolventů FaF. Při srovnání vlastní a školní úrovně jsou hodnoty nejbližší u skupiny Kompetencí profesní odbornosti: u některých (téměř všech lékařských fakult) absolventi udávají vlastní úroveň nižší než školní. Naopak u skupiny Mezinárodních hodnotí absolventi svoji úroveň zřetelně výše než úroveň školní.

Úroveň vyžadovaná v zaměstnání je v případě mnoha fakult vyšší, než tu, kterou poskytuje škola. Absolventi však v průměru za fakulty nevnímají – ovšem i to s výjimkami – že by se jim nedostávalo dostatečné úrovně kompetencí, protože vnímají svoji vlastní úroveň jako vyšší než požadovanou v práci. Těmi výjimkami jsou na úrovni fakult mírně nedostatečná úroveň Profesních kompetencí u všech lékařských fakult (s výjimkou 3.LF) a Společensko-komunikačních kompetencí u FaF. To jsou však průměrné hodnoty za fakulty. Z detailnějších analýz (více v kapitole o kompetencích) plyne, že asi 15 až 20 % absolventů vnímá, že v zaměstnání potřebují nejvyšší úroveň požadovaných kompetencí. Osm nejvíce požadovaných kompetencí (z celkového počtu 24 šetřených kompetencí) přitom patří do skupiny tzv. soft skills a právě u nich platí, že u každé kompetence existuje nezanedbatelný podíl absolventů, kteří vnímají, že nemají úroveň, kterou by potřebovali. Jako příklad může být kompetence nazvaná „Dovednost komunikovat s lidmi, vyjednávat“ – na nejvyšší úrovni ji ve svém zaměstnání potřebuje 18 % absolventů,

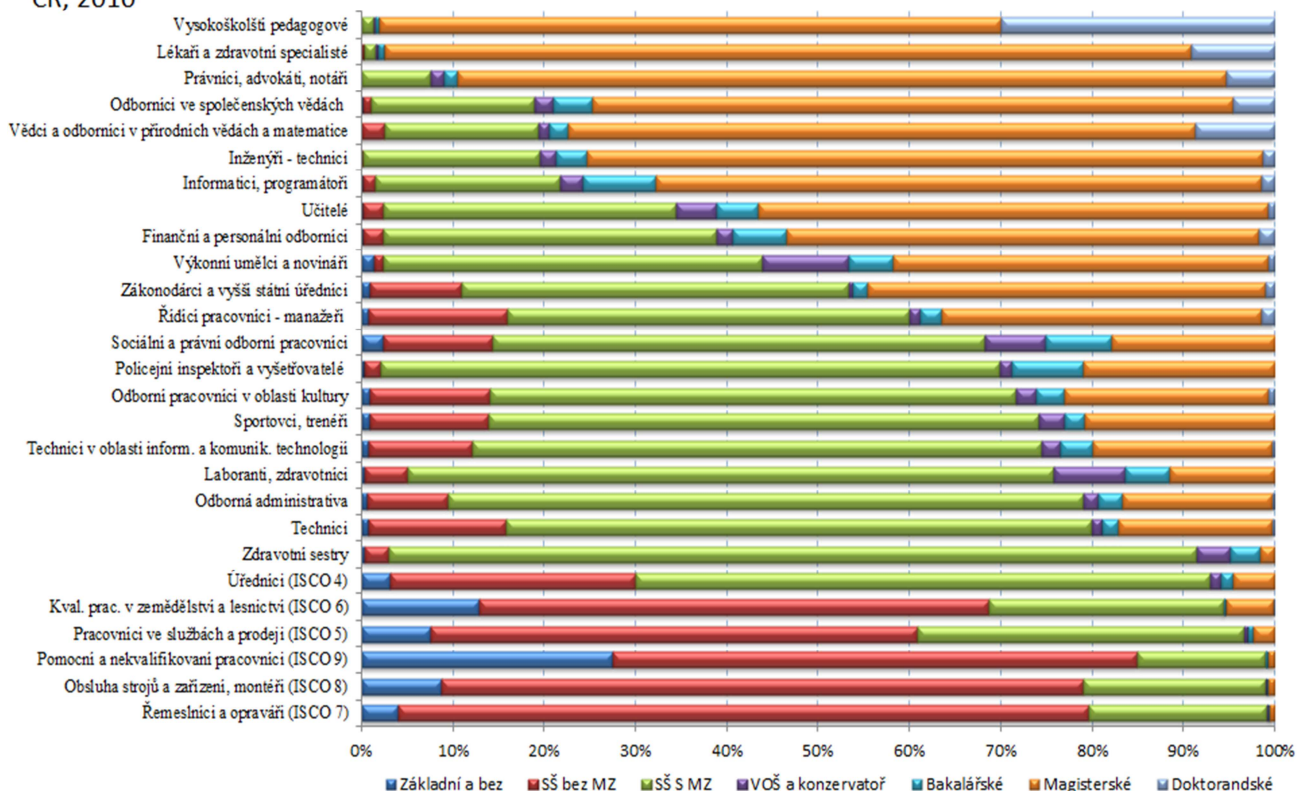
přitom jen 10 % hodnotí svoji úroveň skutečně jako nejvyšší. Takový nesoulad vzniká u Dovednosti identifikovat a řešit problémy, Schopnost nést odpovědnost, Dovednost tvořivého a pružného myšlení a jednání, Schopnost přizpůsobit se změněným okolnostem apod. Suma za fakulty vychází nepříznivě v případě lékařských fakult a fakulty právnické, které indikují podprůměrnou potřebu Technických/Matematických a také Mezinárodních kompetencí.

POPTÁVKA A NABÍDKA VYSOCE KVALIFIKOVANÉ PRACOVNÍ SÍLY

Absolventi Univerzity Karlovy obsazují nejčastěji profese, v nichž jsou vysoké podíly osob s terciárním vzděláním. Následující dva grafy ukazují českou vzdělanostní strukturu profesí a počet absolventů UK v jednotlivých profesních skupinách. Nejprve tedy celá ČR a detailněji profesní skupiny ISCO 1, 2 a 3, tedy skupin, v nichž je nejvíce absolventů s terciárním vzděláním. Je zřejmé, že především v profesích skupiny ISCO 2 jsou nejvyšší podíly osob s vysokoškolským vzděláním. To jsou rovněž skupiny profesí, v nichž je nejvíce absolventů UK. Vysoký podíl tak není

Vzdělanostní struktura zaměstnaných osob

ČR; 2010

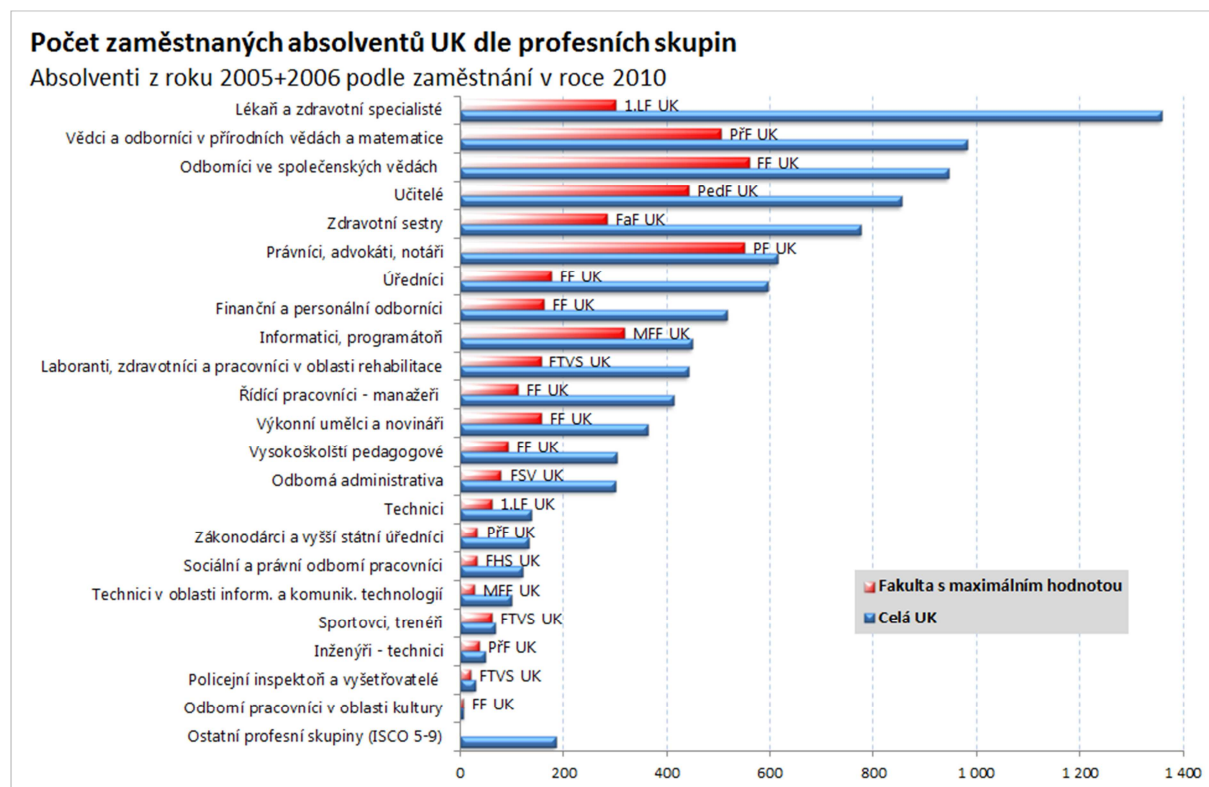

dán jen vysokým podílem lékařů, kteří vstupují typicky do profesní skupiny s (druhým) nejvyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných osob, ale celé spektrum absolventů UK vstupuje do profesí s vysokým podílem vysokoškoláků, či ještě přesněji do skupin s vysokým podílem osob s alespoň magisterskou úrovní vzdělání.

Následující graf ukazuje kromě počtu absolventů UK v jednotlivých profesních skupinách také fakultu, z níž do dané profesní skupiny přišlo nejvíce absolventů. Velikost lékařských fakult v

podílu absolventů je ještě zřetelnější, když k lékařům přičteme zdravotní sestry a další skupinu laborantů. Jedinou profesní skupinou, která není v podstatě určena pro vysokoškolsky vzdělané osoby a ve které pracuje výrazněší podíl absolventů UK, je širší profesní skupina ISCO 4 – Úředníci. V ostatních profesích, kde se vysokoškolské vzdělání také neočekává (ISCO 5-9), pracuje jen necelá třetina těch, kteří pracují v profesích spadající pod nižší úředníky.

Absolventi Univerzity Karlovy jsou zaměstnáni především v odvětvích Zdravotní a sociální péče a veterinární činnosti (26 % absolventů UK), Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a výzkum a vývoj (18 %), Školství (13 %) Veřejná správa a obrana (8 %) a Ostatní služby (5 %) a Velkoobchod, maloobchod a opravy (5 %). V uvedených odvětvích jsou tedy zaměstnány tři čtvrtiny absolventů UK a vývoj v těchto odvětvích tak bude pro budoucí absolventy Univerzity Karlovy nejdůležitější. Podle projekce dalšího vývoje tato odvětví nebudou patřit k těm nejrychleji rostoucím, avšak podle předpokládané struktury jejich kvalifikační struktury se v nich bude zvyšovat podíl terciárně vzdělaných. Rovněž je třeba uvážit, že se jedná o odvětví s velkým počtem zaměstnaných, což znamená, že i absolutní počty nových míst pro terciárně vzdělané budou velké ve srovnání se sice rychleji rostoucími, ale menšími odvětvovými skupinami.

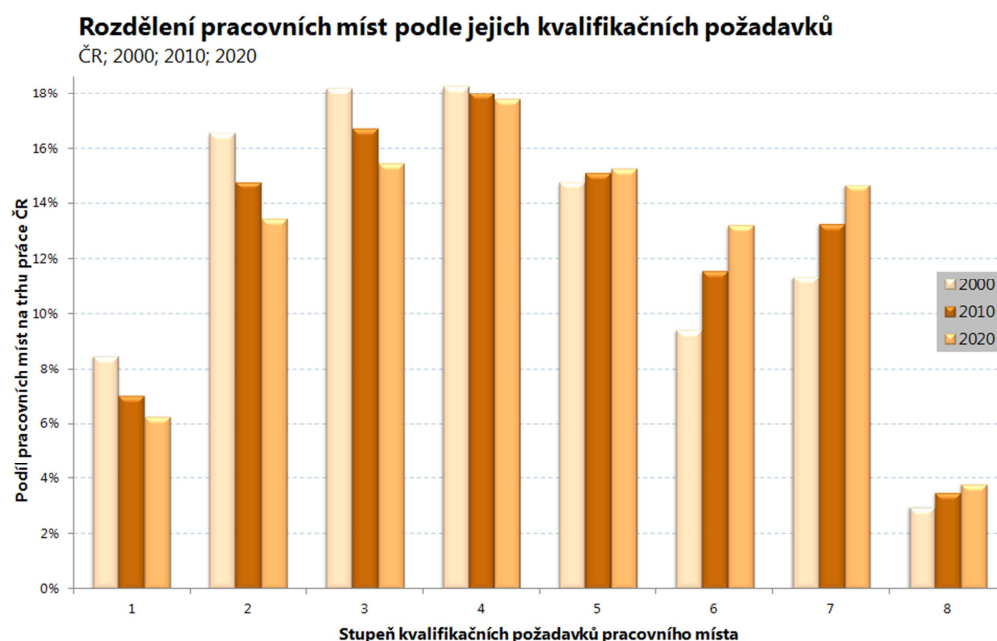

S ohledem na vývoj jednotlivých odvětví by se měl v České republice zvýšit počet pracovních míst určených pro terciárně vzdělané osoby o přibližně 320 tisíc. Přitom dvě třetiny (asi 200 tisíc) mělo být ve zmíněných odvětvích, které zaměstnávají 75 % absolventů Univerzity Karlovy.

Ze srovnání vývoje ve skupinách pracovních míst podle jejich kvalifikačních požadavků je zřejmé, že v ČR roste a nadále růst bude podíl kvalifikačně náročnějších pracovních míst. Mezi roky 2010-2020 se tedy průměrná kvalifikační náročnost pracovních míst v ČR zvýší o 0,15 bodu. Patrný je

především vysoký nárůst podílu pracovních míst se stupněm kvalifikační náročnosti 6 a více, což zhruba odpovídá pracovním místům požadujícím terciární vzdělání.

V souhrnném pohledu bylo v roce 2000 na českém pracovním trhu 24 % pracovních míst s požadovaným terciárním vzděláním; v roce 2010 se jednalo o více než 28 % a v roce 2020 to bude již téměř jedna třetina míst. Další jednu pětinu budou tvořit pracovní místa, na které bude požadováno jen základní vzdělání (stupeň kvalifikačních požadavků 1 a 2). Zbýlá pracovní místa, tedy přibližně 47 %, budou v roce 2020 v ČR požadovat středoškolské vzdělání různé úrovně. I přes zvýšený počet zaměstnaných osob s terciárním vzděláním v ČR v roce 2020 bude stále ještě těchto osob na trhu práce nedostatek. Počet osob s terciárním vzděláním je totiž nižší než počet pracovních míst ve stupních 6-8 (dnes je často zastávají starší generace „průmyslováků“, která však brzy odejde do důchodu).

Pracovní místa, která vzniknou díky expanzi jednotlivých odvětví, jsou však pouze malou částí těch pracovních míst, která bude v budoucnu potřeba nově obsadit. V případě této, takzvané expanzivní poptávky pracovních míst, se vlastně jedná pouze o výsledné saldo mezi počtem na jedné straně nově vzniklých a na straně druhé zrušených pracovních míst. Kromě samotného pohybu (mobility) pracovníků (pracovní síly) mezi jednotlivými pracovními místy na pracovním trhu (včetně přechodu do a z nezaměstnanosti), bude však také potřeba obsadit i pracovní místa uvolněná osobami, které odejdou z trhu práce, například do důchodu, či jsou uvolněna z jiných důvodů (např. péče o rodinného příslušníka a další důvody ekonomické neaktivity, odchod za prací do zahraničí, úmrtí apod.). V celé české ekonomice se každoročně z těchto důvodů uvolní přibližně 2,5 % všech pracovních míst. Mezi roky 2010 – 2020 by se proto na trhu práce v ČR mohlo uvolnit kolem 1 milionu pracovních míst, která bude potenciálně rovněž třeba znovu obsadit, především absolventy celé vzdělávací soustavy.

Představu o pohybech osob v jednotlivých profesích významně ovlivňuje věk osob v těchto profesích. Průměrné věky se v jednotlivých profesích i významně liší. Znatelný rozdíl je mezi tradičními profesemi a profesemi novými, které vznikají v důsledku technologického rozvoje a vzniku nových oborů (především ICT), nebo existují jiné důvody, se jedná o „stárnoucí“ profesi (učitelé). Rozdíly mezi profesemi, do kterých vstupuje velká většina absolventů UK (tj. Lékaři a zdravotní specialisté, Vědci a odborníci v přírodních vědách a matematice, Odborníci ve společenských vědách, Učitelé, Zdravotní sestry a Právníci, advokáti, notáři), přesahuje z hlediska průměrného věku osob zaměstnaných v těchto profesích 14 let a největší počet volných pracovních míst očekáván především pro učitele a lékaře.

Do roku 2020 by v ČR mezi zaměstnanými mělo oproti roku 2000 přibýt cca 500 až 600 tisíc osob s terciárním vzděláním. Na tomto zvýšení se nejvíce budou podílet osoby s bakalářským a magisterským stupněm vzděláním. Do roku 2020 by mělo mezi zaměstnanými být přibližně o 200 tisíc bakalářů více než v roce 2010. Počet zaměstnaných s magisterským stupněm vzděláním by se měl do roku 2020 zvýšit o více než čtvrt milionu. V roce 2020 by se tak podíl osob s terciárním vzděláním na zaměstnaných měl v ČR pohybovat kolem 30 %. Protože však pracovních míst pro tyto osoby bude k dispozici zřejmě o něco méně, budou, tam kde to je možné, osoby s terciárním vzděláním částečně obsazovat i pracovní místa s nižší kvalifikační náročností, která byla dosud obsazena osobami se středoškolským vzděláním.

V souhrnném pohledu se tedy ukazuje, že absolventi UK budou mít na trhu práce v České republice významný prostor. Odvětví terciárního a především kvartérního sektoru budou dále růst a s tím se budou zvyšovat počty vysokoškoláků, které budou naplňovat profese v těch odvětvích, která jsou pro absolventy UK prioritní. Když se k tomu přidají ještě standardní odchody do důchodu, míst pro vysokoškolsky vzdělané osoby, které bude nutné zaplnit, bude v podstatě do roku 2020 více, než vysokoškoláků v české pracovní síle. Problém však je v posuzování celkových počtů a strukturálních nesouladů. V tom bude do jisté míry problém i pro absolventy UK. Již nyní mají problémy s odpovídajícím uplatněním (jako odpovídající uplatnění pro absolventy magisterského studia uvažujeme jakékoli uplatnění v profesích skupin ISCO 1, 2 a 3, které jsou určeny především pro vysokoškoláky) absolventi několika fakult, kteří získávají ve srovnání fakult UK, ale i absolventů vysokých škol celkově, nadprůměrný podíl pracovních míst v profesních skupinách (především nižších úředníků), které nejsou určeny pro vysokoškoláky. Jedná se především o absolventy HTF (21 % absolventů pracuje v profesi ze skupin ISCO 4 – 9), nad 10 % absolventů je to také v případě FF, FSV a FHS (13 %) a PŘF (10 %). Jde totiž na jedné straně o osobní volbu, kdy člověk se sám vymezuje vůči spektru profesí, které může zastávat, a na druhé straně jde o omezení skutečně daná kvalifikačními požadavky některých profesí, která jednoduše nemůže zastávat kdokoli (a to ať již z důvodu, že nemá formální kvalifikaci nebo nemá skutečné potřebné dovednosti).

Při srovnání hodnocení školního vzdělání a uplatnění nastává především u lékařských a právnické fakulty UK rozpor. Podprůměrná spokojenost s hodnocením studia u tří pražských lékařských fakult není v souladu ani s charakteristikami přechodu na trh práce a ani s charakteristikami současného zaměstnání, které jsou naopak průměrné až nadprůměrné. Nesoulad je i zde však

především u 1.LF a 3.LF s charakteristikami, jako je příjem v současném zaměstnání či kvalifikační náročnost, které jsou nadprůměrné, na druhé straně je však nízká úroveň spokojenosti se současnou prací a rovněž podprůměrné hodnocení kompetencí jak vyžadovaných v práci, tak vlastních.

Velice konzistentní hodnocení a úroveň charakteristik nastává v případě Matematicko-fyzikální fakulty. Hodnocení studia je nejvyšší mezi fakultami UK (zvláště zde vyniká nejvyšší mezi fakultami UK hodnocení podílu velmi kvalitních vyučujících a nejvyšší podíl těch, kteří by studium na MFF opakovali) a mnohé charakteristiky hodnocení studia patří k absolutně nejvyšším ve srovnání všech fakult českých veřejných vysokých škol. Hodnocení studia je v souladu s nadprůměrnými hodnotami charakteristik přechodu na pracovní trh a také s charakteristikami současné práce. Konzistentní, ovšem na straně podprůměrných hodnot u mnoha sledovaných charakteristik, je na druhé straně Přírodovědecká fakulta: spíše podprůměrně jsou hodnoceny charakteristiky studia a studijního programu jako dobrého základu pro vstup do práce a výrazně podprůměrně také charakteristiky současného zaměstnání.

Absolventi Filozofické fakulty a Fakulty sociálních věd hodnotí mírně nadprůměrně charakteristiky studia a mírně podprůměrně studijní obor z hlediska jeho charakteru jako dobrého základu při přechodu na trh práce, avšak ostatní charakteristiky jak u přechodu, tak u současné práce jsou podprůměrné (kromě platu absolventů FSV, který je mezi absolventy UK nadprůměrný).

Absolventi Pedagogické fakulty hodnotí jako jednu z nejvyšších úrovní kompetencí požadovanou v zaměstnání. Hodnocení kompetencí získaných studiem hodnotí jako mírně nadprůměrné a také tak i většinu charakteristik studia. K fakultě jako celku a podílu velmi kvalitních vyučujících však patří mezi absolventy UK k nejkritičtějším. Avšak celkové hodnocení současného zaměstnání patří k mírně nadprůměrným. Podobné rozpory vykazují absolventi FTVS, u nichž jsou mnohé charakteristiky hodnocení studia i práce spíše podprůměrné, avšak vykazují mezi všemi absolventy UK nejvyšší spokojenost se svojí současnou prací.

Uvedená hodnocení zahrnují především hodnocení absolventů magisterských programů, protože podíl absolventů bakalářských programů je u mnoha fakult (kteří skutečně odcházejí na trh práce) nízký a proto je obtížné činit srovnání. Také je nutné při hodnocení charakteristik studia uvážit, že se hodnocení týká absolventů, kteří ukončili studium v letech 2005 nebo 2006. Od té doby mohly nastat v charakteristikách studia na fakultách změny k lepšímu (nebo i k horšímu).

Vzhledem k dynamickým změnám trhu práce a vzhledem potřebám detailnějších srovnání za všechny fakulty UK a také nejen za magisterské, ale i za bakalářské a doktorské studijní programy, by bylo dobré tyto analýzy opakovat, nejlépe v dvouročním cyklu, a posílit v dalších šetřeních vzorek sledovaných absolventů, tak aby byl reprezentativní za fakulty i typy studia. Především z hlediska těch výsledků, které jsou získány z výpovědí absolventů, je nutné vnímat výsledky jako indikativní a opakováním analýz zvýšit určitost zjištění.

Závěrem je tedy možné konstatovat, že absolventi UK se řadí do skupiny absolventů asi pěti vysokých škol, jejichž charakteristiky patří k nejvyšším (v jedné důležité však UK v skupině

nadprůměrných není – podíl těch, kteří by opakovali studium stejného programu na UK, je jen průměrný). Vzhledem k tomu, že pro mnohé je Praha přirozeným trhem práce, na který vstupují po ukončení studia, mají v mnohém lepší podmínky (z hlediska kvalifikační náročnosti získaných profesí i platových podmínek) než absolventi jiných vysokých škol. V mnohých charakteristikách však mezi fakultami existují výrazné rozdíly. S těmi, které pramení z odlišného postavení absolventů různých oborů a profesí na trhu práce, není možné na straně fakult příliš nic dělat, ovšem jedná se také o rozdíly z hlediska hodnocení charakteristik studia, hodnocení studijních oborů jako dobrého základu pro vstup na trh práce a velkých rozdílů mezi fakultami v hodnocení podílu velmi kvalitních vyučujících. Univerzita Karlova na rozdíl od jiných vysokých škol neprošla vysokým nárůstem počtu studentů. Ovšem i v tomto jsou mezi jednotlivými fakultami výrazné rozdíly. Zatímco Fakulta tělesné výchovy a sportu, Právnická fakulta a Matematicko-fyzikální fakulta se od počátku minulého desetiletí již co do velikosti příliš nezměnily, jsou zde jiné, kde přibýly dvě třetiny studentů. Avšak ani tato veličina, změny velikosti vyučované studentské kohorty, nepředstavuje jednoznačné vysvětlení pro některá negativní hodnocení týkající se hodnocení studia nebo vazby studia a uplatnění na trhu práce.

Je však zřejmé, že vztahy charakteristik hodnocení studia a studijních programů a charakteristik trhu práce je potřebné dále rozvíjet, aby se mohla stát stabilní součástí ve spektru charakteristik hodnocení a stanovování strategií dalšího rozvoje fakult a celé Univerzity Karlovy.